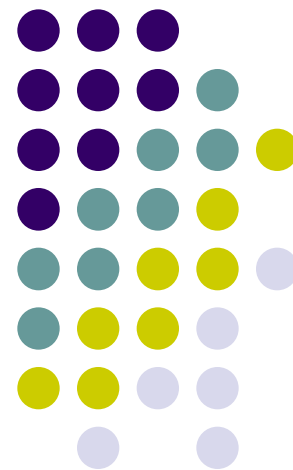
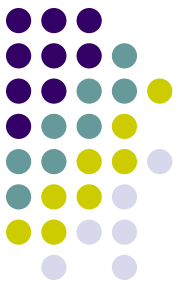

PRAĆENJE I OCJENJIVANJE UČENIKA

Za sjednicu Nastavničkog vijeća,
Zdenka Demo, prof. pedagogije i
komparativne književnosti

PRAĆENJE UČENIKA

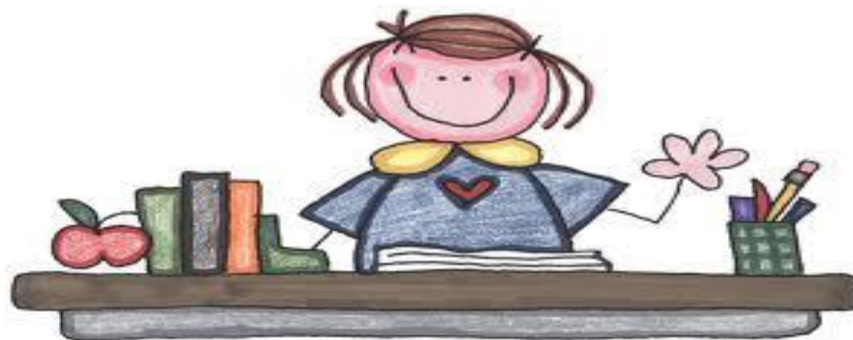

- **Učenika (njegov rad i napredak) treba što češće pratiti, kako bismo s njim radili na najbolji način**
- **Glavna svrha: pravovremeno uočavanje učenikovih potreba**
- **Prava se slika postiže dugotrajnim praćenjem i praćenjem u raznim situacijama**
- **Pratiti: aktivnost učenika, napredovanje u razumijevanju, način rješavanja zadataka, izražavanje, ponašanje na satu, interes...**

PRAĆENJE UČENIKA

- **Cilj je otkriti što učenici znaju i mogu, a ne što ne znaju i ne mogu!**
- **Praćenje prethodi ocjenjivanju**
- **Rezultate praćenja treba redovito zapisivati – u imenik ili u dosje**

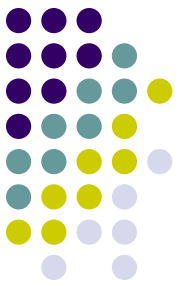

METODE PRAĆENJA

- **Promatranje i bilješke (zapisi ili check-liste)**
- **Mape radova**
- **Snimanje**
- **Otvoreni razgovori**
- **Učenička samoprocjena (osobni ciljevi, zapisi)**

ISPITIVANJE ZNANJA

- količina znanja,
- primjena,
- razumijevanje,
- kreativnost,
- rad,
- brzina,
- trud,
- upornost...

Testiranje

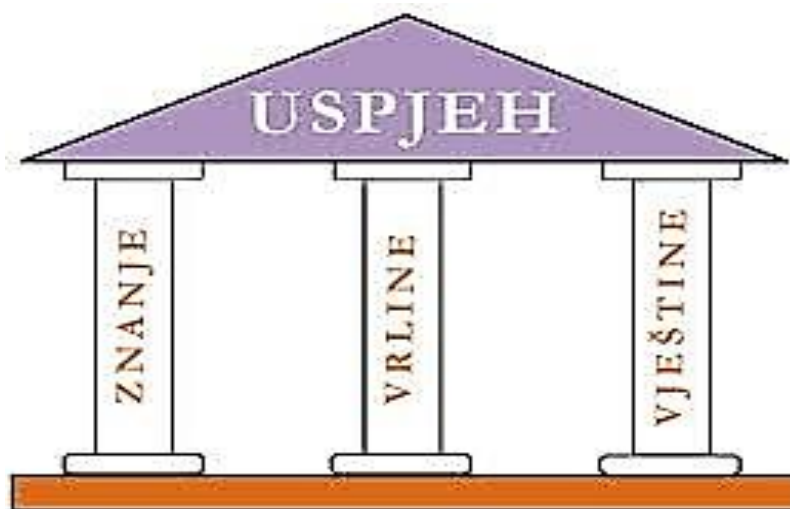
Ocjenjivanje

KVALITETA POUČAVANJA

- pristup ocjenjivanju snažno **utječe na kvalitetu učenja i poučavanja**
- **20 - 40%** uspjeha učenika ovisi o **kvaliteti nastave**

VREDNOVANJE = EVALUACIJA = VALORIZACIJA

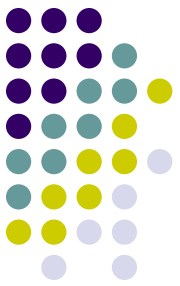

EVALUACIJA

određivanje stupnja do kojeg su postignuti ciljevi neke odgojno-obrazovne akcije;

ocjenjivanje koje uzima u obzir uvjete u kojima su postignuti neki rezultati;

***V. Andrilović, M. Čudina-Obradović
“PSIHOLOGIJA UČENJA I NASTAVE”***

OCJENJIVANJE

- *brojčano VREDNOVANJE = razvrstavanje u kvalitativne kategorije i pretvaranje tih kategorija u kvantitativne (brojčane) vrijednosti*
- *ocjena = dogovorena oznaka za određenu kvalitetu znanja*

ocjenjivanje = procjenjivanje realizacije ciljeva nastave

CILJEVI NASTAVE:

- **kognitivni** (*intelektualna sposobnost, znanje, mišljenje*)
- **afektivni** (*stavovi, uvjerenja, sustav vrijednosti, ponašanje*)
- **psihomotorički** (*tjelesne vještine*)

INSTRUMENTI ISPITIVANJA

- **Kojim metodama saznati uspješnost u definiranim kategorijama**
- **Osmisliti instrument ispitivanja**
- **Pismeno, usmeno, praktičnim radovima**

MJERENJE ZNANJA

po bitnim obilježjima ocjenjivanje je
mjerjenje znanja:

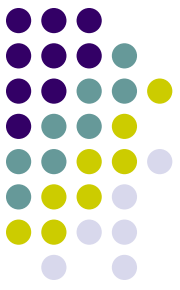
- **predmet mjerenja** (*znanje*)
- **instrument** (*nastavnik*)
- **tehnika mjerenja**

(različiti načini ispitivanja)

OPASNOSTI OCJENJIVANJA

- **Nije objektivno**
- **Loša ocjena može obeshrabriti učenika i negativno utjecati na samopouzdanje**
- **Teško je odabrati optimalne postupke provjeravanja znanja i ocjenjivanja (često su subjektivni, neprimjereni, neugodni)**
- **Često se ocjenama pridaje previše pozornosti - postaju važnije od znanja**

POGREŠKE PRI OCJENJIVANJU

- kad je nastavnik **svjestan** pogrešaka, one djeluju značajno **manje** (*može ih kontrolirati*)
- **nije nađena povezanost** dužine staža i točnosti ocjena
- nastavnici rano oblikuju kriterije ocjenjivanja i nisu ih skloni mijenjati

UZROCI POGREŠAKA KOD OCJENJIVANJA

- **znanje nije izravno dostupno mjerenju /posredno zaključujemo na temelju odgovora/**
- **nastavnik definira značenje ocjene:**
 - a) što mjeri**
 - b) kriterije** (*kako učenik treba odgovoriti da bi dobio odgovarajuću ocjenu*)

UZROCI POGREŠAKA KOD OCJENJIVANJA

- brojčano ista ocjena ima različito značenje kod:

različitih nastavnika

istog nastavnika ovisno o učeniku i raspoloženju nastavnika

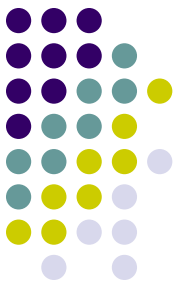
(spontano mijenjaju kriterije ocjenjivanja i predmete mjerenja)

UZROCI POGREŠAKA KOD OCJENJIVANJA

- ocjene su **neobjektivne**: različiti profesori daju različite ocjene za ista iskazana znanja
- ocjenjivači su i **nedosljedni**: ne slažu se sami sa sobom (*iste pismene provjere će nakon godinu dana ocijeniti drugačije*)

SUBJEKTIVNI ČIMBENICI

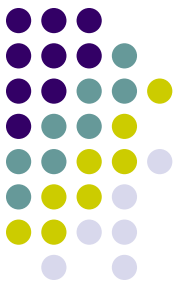
- **Osobna jednadžba** – različiti interni kriteriji ocjenjivanja
- **Halo – efekt** - utjecaj općeg dojma o učeniku na procjenu
- **Logička pogreška** – očekivano povezivanje sadržaja
- **Pogreška sredine** – tendencija davanja srednjih ocjena

SUBJEKTIVNI ČIMBENICI

- **Pogreška razlike** – tendencija da se znanje pretjerano razlikuje
- **Pogreška kontrasta** – dobar ili loš odgovor čini slijedeći neobjektivno lošijim ili boljim
- **Tendencija prilagođavanja kriterija ocjenjivanja** kvaliteti učeničke skupine

KONTROLA HALO-EFEKTA

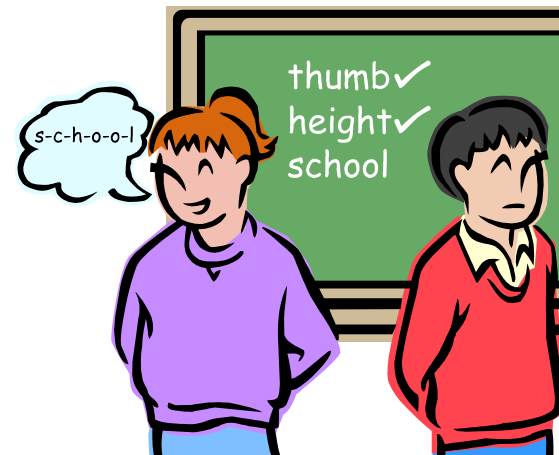
- **Ispravljati pismene provjere naslijepo**
(umjesto imena zaporka)

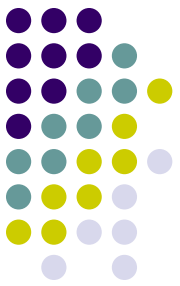
KONTROLA POGREŠKE KONTRASTA

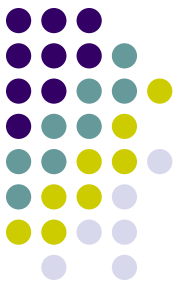
Naizmjenično provjeravati znanje
“dobrih” i “loših” učenika

SUBJEKTIVNI ČIMBENICI

- **svatko je od nas povremeno strožiji ili blaži nego inače**
(ovisno o raspoloženju, umoru, zdravlju, stresu, ponašanju učenika ...)
- **ispitivanje znanja i ocjena ne smiju biti sredstvo discipliniranja,**
već povratna informacija o kvaliteti postignuća

TEHNIKE ISPITIVANJA

- ◆ *aktivan nastavnik* ispituje razumijevanje sadržaja i primjenu znanja
- ◆ *pasivan nastavnik* ispituje dosjećanje
- ◆ *sugestivnost pitanja*
- ◆ *slučajan izbor pitanja /bez pripreme/*

ZAHTJEVI PRI OCJENJIVANJU

1. OBJEKTIVNOST: vrednovati u odnosu na jedinstveni kriterij, neovisno o osobinama učenika i okolnostima rada

→ moguće uspoređivanje učenika

2. INDIVIDUALIZACIJA: voditi računa o osobinama učenika, okolnostima rada i učenikovom relativnom napretku

→ poticaj na kvalitetniji rad

VRSTE VREDNOVANJA POSTIGNUĆA UČENIKA

FORMATIVNO VREDNOVANJE

→ procjena kvalitete **procesa** učenja /
poučavanja

→ govori o **predznanju** ili **znanju** tijekom
dijela poduke

VRSTE VREDNOVANJA POSTIGNUĆA UČENIKA

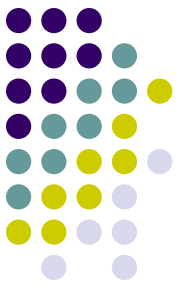

SUMATIVNO VREDNOVANJE

- ➔ procjena **ishoda** učenja / poučavanja
- ➔ govori o **kvaliteti znanja nakon poduke i kvaliteti poduke**

/na kraju obrazovnog razdoblja ili obrade nastavne cjeline/

SUMATIVNO VREDNOVANJE

Dominira u tradicionalnim školama:

- ***kampanjsko učenje***
- ***orijentacija na ocjenu umjesto na znanje***
- ***selekcija umjesto poticanja na kvalitetniji rad***

ČEŠĆE PROVJERAVANJE I OCJENJIVANJE

- **poticajnije su češće i kraće provjere nego duge i rijetke**
- **učenici redovitije i bolje uče kad znaju da će NJIHOVO ZNANJE biti provjeravano i ocjenjivano**

ZNAČAJ ZASLUŽENE OCJENE

- **mogućnosti** daljnjeg školovanja
- **samopoštovanje i samopouzdanje** učenika najviše ovisi o školskom uspjehu (*temelj mentalnog zdravlja*)
- loša ocjena - najčešći **izvor stresa**
- nedostatak kontrole nad uspjehom **umanjuje motivaciju** za učenje

UČESTALOST SLABIJIH OCJENA /mogući uzroci/

- **kriterij previsok**

**većina
ne može udovoljiti**

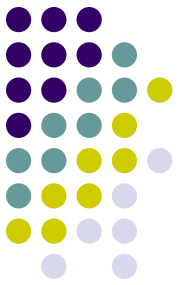
- **gradivo je preteško**

većina ne može naučiti

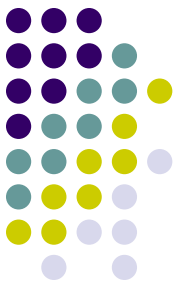
- **nastavnik nije uspio
dovoljno pojasniti gradivo**

UČESTALOST SLABIJIH OCJENA /mogući uzroci/

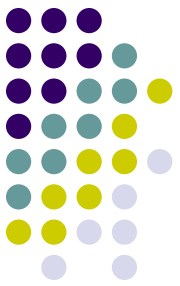

- **nejasna (dvosmislena) pitanja**
učenici ne mogu odgovoriti ili
pogađaju
- **nedovoljno vremena pri ispitivanju**
(stres)
- **nekvalitetan odnos između učenika i**
učitelja
(strah ili nepoštivanje)

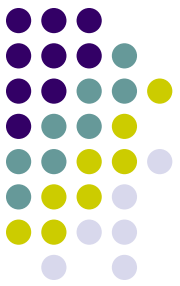
PISMENO ISPITIVANJE

- **Instrument sa zadacima (nastavni listić, kontrolni rad, ispit znanja, test znanja)-individualno rješavanje**
- **Vrednovati se može postupak i rezultat**
- **Često ne vidimo ideje, način razmišljanja i sl.**
- **Vremensko trajanje od 5 minuta do blok sata**

ISPITI ZNANJA

- **4 do 6 tijekom godine**
- **Planirani u programu rada**
- **Najavljeni u kalendaru pismenih provjera**
- **Prethodi im sistematizacija gradiva**
- **Obvezna je analiza ispita**

KONTROLNI RAD

- **Nije im određen broj**
- **Nakon obrade nastavne teme**
- **Utvrditi što se želi ispitati**
- **Dominira veći broj kraćih, jednostavnijih zadataka, a predviđeno vrijeme je do 20 min**

PONOVLJENE PROVJERE

- **kad ocjenjivanje pokaže da dio gradiva nije kvalitetno usvojen:**
 - **dodatno obraditi**
 - **nakon toga ponoviti vrednovanje s novim ispitnim materijalima**

USMENO ISPITIVANJE

- **Pred razredom (u prvoj klupi, pred pločom, na mjestu...)**
- **Individualno ili grupno**
- **Mogućnost postavljanja potpitanja i pomoći nastavnika**
- **Međusobno ispitivanje učenika**
- **Nezamjenjivo, ali traži dosta vremena**

USPJEH UČENIKA

- 7 – 10 % učenika neuspješno je zbog uzroka izvan škole
- 20 % učenika neuspješno je zbog neodgovarajućeg stila poučavanja i vrednovanja

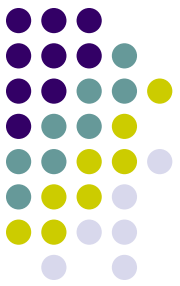

OCJENJIVANJE

- **Rezultat praćenja ili ispitivanja**
- **Opisno ili brojčano**
- **Osigurava nastavnicima, učenicima i roditeljima povratne informacije o učenikovom napredovanju**
- **Osigurava evidenciju napretka kroz dulji vremenski rok**
- **Dobra ocjena može motivirati učenike**

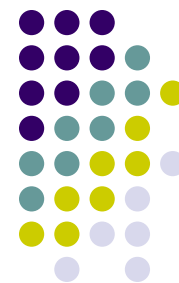
ELEMENTI OCJENJIVANJA

Tri zadane kategorije:

- usvojenost,
- razumijevanje i
- primjena

ELEMENTI OCJENJIVANJA

- **Oblici : USMENO, PISMENO**
- **DOMAĆI URADAK (teškoće procjenjivanja izvornosti)**
- **Ponekad ZALAGANJE, IZRADA PROGRAMA, PRAKTIČNI RAD, SEMINARSKI RAD...**

USPJEŠNIJE OCJENJIVANJE

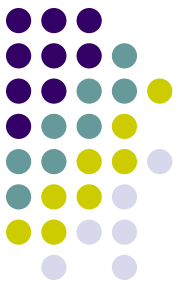
- **veći broj mjerenja – manja pogreška mjerenja**
- **uče redovitije i kvalitetnije kad znaju da će znanje biti provjeravano i ocjenjivano**
- **strah / stres ometa zapažanje, razumijevanje, pamćenje i dosjećanje**

USPJEŠNIJE OCJENJIVANJE

- najviše **učimo na vlastitim pogreškama**, ukoliko ih se ne bojimo
- **trudimo se ako možemo popraviti pogrešku**
- učenici često imaju **iluziju o znanju**
- **većina roditelja ne zna što znači kvalitetno učiti /naučiti**
- uspjeh najviše ovisi o **pogađanju očekivanja nastavnika**

ŠTO ČEŠĆE ISPITIVATI I OCJENJIVATI

- **veći broj mjerenja → manja pogreška mjerenja**
- **poticajnije su česte i kratke provjere nego duge i rijetke**
- **učenici redovitije i bolje uče kad znaju da će biti provjeravani i ocjenjivani**
- **kad na vrijeme dobiju informaciju o kvaliteti znanja**

USMENO ISPITIVANJE

- **Dati dovoljno pitanja i vremena: čekati barem 4 sekunde kod usmenog odgovaranja**
- **Duže čekamo na odgovor kod učenika od kojih više očekujemo**
- **Što više očekujemo od učenika obično više i dobivamo**
- **Usmeno ispitivati oko 6 minuta**

NEFORMALNE ISPITNE SITUACIJE

- **Češće procjenjivati znanje mimo formalnih ispitnih situacija:**

obrada

ponavljanje

vježbanje ...

PRIMJERI KVALITETNOG VREDNOVANJA ZNANJA

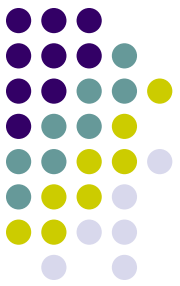
Navedite postupke kojima:

- a) povećavate objektivnost ocjene i
- b) potičete učenike na kvalitetniji rad!

/ 10 min /

KOMBINIRATI RAZLIČITE NAČINE PROVJERE ZNANJA

**Prilagoditi način ispitivanja učeniku –
disgrafija (dysgraphia), disleksija
(dyslexia), poremećaj pozornosti i dr.
Učenici imaju različite stilove učenja
Višestruke inteligencije učenika**

OBRAZLOŽENJE OCJENE

Najčešće izbjegavamo konkretno reći /
napisati što je dobro i na čemu treba raditi

Kad učenik **točno zna što je dobro,**
a što loše → bolje će napredovati!

I odličan učenik može još bolje!

I nedovoljno ocijenjen učenik je napravio
nešto dobro (djelomičan osjećaj uspjeha).

USPJEH U UČENJU

- *Najviše učimo na vlastitim pogreškama, ukoliko nas ne kažnjavaju i možemo ih ispraviti.*
- *Trudimo se kada znamo da o nama ovisi uspjeh.*

ISPRAVLJANJE OCJENE

- Učenik treba vjerovati da će moći ispraviti nedovoljne ocjene
- Motiv - postavljanje **viših ciljeva**
- Spremnost na **ulaganje više truda radi postizanja bolje završne ocjene**

JASNE SMJERNICE UČENICIMA

- 1. Ne trebaju pogađati što se od njih očekuje**
- 2. Jasno im je zašto su dobili ocjenu**
- 3. Vježbanje načina provjeravanja znanja**

4. Učenici ispituju jedni druge

5. Učenici ocjenjuju radove učenika

6. Primjeri i vježbanje kriterija ocjenjivanja

UKLJUČITI UČENIKE U PROCES VRJEDNOVANJA

- **Realnije vrjednovanje svojih i tuđih postignuća**
- **Jačanje osjećaja da je ocjena pravedna**
- **Bolji odnos s profesorom i prema predmetu**
- **Argumentirano samovrjednovanje**
- **Osjećaj kontrole nad vlastitim uspjehom**
- **Bolja suradnja i motivacija za rad**

BLOOMOVA TAKSONOMIJA

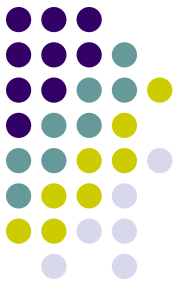
- U pripremi nastave nastavnici mogu jednoznačno definirati specifične ciljeve poučavanja
- Priprema u skladu s Bloomovom taksonomijom olakšava vrjednovanje postignuća učenika (ishoda učenja) i samog nastavnog procesa

„Primjena Bloomove taksonomije u nastavi”,

Elvira Nimac, prof. psihologije

BLOOMOVA TAKSONOMIJA

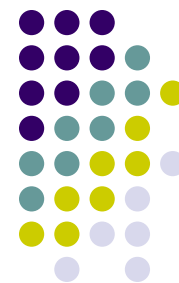
/primjerak za nastavnike/

CILJEVI (ISHODI) UČENJA:

- I. DOSJETITI SE (Znanje)** Prepoznati ili reproducirati informaciju, ideju i princip u približno onakvom obliku u kojem su naučeni.

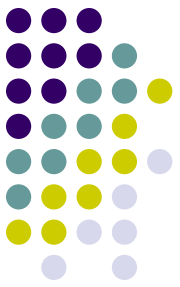
- II. SHVATITI (Razumijevanje)** Uočiti i povezati glavne ideje. Prevesti, razumjeti, objasniti ili interpretirati naučeni sadržaj. Opisati tijek događaja ili procesa. Izvesti logičan zaključak iz dostupnih informacija. Zaključiti o uzroku i predvidjeti posljedice.

BLOOMOVA TAKSONOMIJA

- **III. PRIMIJENITI (Primjena)**
- **Rješavati probleme primjenom naučenog u kontekstu učenja ili u novoj situaciji na rutinski ili na nov način. Koristiti apstrakcije. Odabrati i primijeniti podatke i principe za rješavanje problema ili zadatka u drugom području uz minimum vođenja.**
- **IV. ANALIZIRATI (Analiza)**
- **Razlikovati važne od nevažnih dijelova prezentiranog materijala. Raščlanjivati informacije kako bi se utvrdili dijelovi cjeline, njihovi međusobni odnosi, organizacijski principi, uzroci i posljedice, izveli dokazi i zaključci i podržale generalizacije. Prepoznati skriveno značenje. Razlikovati činjenice i zaključke.**

BLOOMOVA TAKSONOMIJA

- **V. PROSUĐIVATI (Evaluacija)**
- **Usporediti i pronaći sličnosti i razlike među idejama. Procijeniti valjanost ideja i/ili kvalitete uratka na temelju poznatih kriterija. Otkriti nekonzistentnost unutar procesa ili produkta. Otkriti prikladnost postupka s obzirom na zadatak ili problem. Dokazati vrijednost. Izabrati mogućnost i argumentirano obrazložiti.**
- **VI. STVARATI (Sinteza)**
- **Kreativno ili divergentno koristiti postojeće znanje za stvaranje nove cjeline (kombinirati poznate dijelove u novu cjelinu). Stvarati nove ideje i rješenja. Izvoditi generalizacije na temelju dobivenih podataka. Povezati znanje iz različitih područja. Uočavati nove obrasce.**

PRIKUPLJANJE PODATAKA O VLASTITOM RADU

- **Vođenje dnevnika (PROBLEM: vrijeme, subjektivnost)**
- **Snimanje nastave (PROBLEM: tehnička izvedivost, promjena ponašanja zbog snimanja)**
- **Sustručnjak - gost na satu (PROBLEM: prezauzetost kolega, strah od promatrača, neugodnost zbog kritike, nepovjerenje)**

PRIKUPLJANJE PODATAKA O VLASTITOM RADU

- **Prikupljanje povratnih informacija od učenika:**

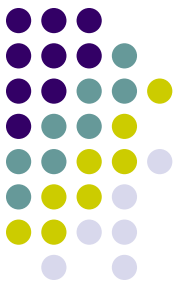
vođenje dnevnika o održanim satima,

upitnik o našoj nastavi,

pojedinačni ili skupni razgovor s učenicima

(PROBLEM: strah od povratnih informacija, osjećaj slabljenja autoriteta)

SAMOPROCJENJIVANJE UČITELJA

Cilj:

**dobiti povratnu informaciju o kvaliteti
vlastite nastave da bismo je mogli dalje
usavršavati**

**Omogućuje unapređivanje metodičkih
modela rada, bolju prilagodbu
učeničkim potrebama...**

SAMOPROCJENJIVANJE UČITELJA

- **Dnevno, periodično, generacijsko**
- **Najbolje ga je vršiti nakon svakog sata kratkim komentarima /u pripravi/**

SAMOVJRJEDNOVANJE

- **Tim za praćenje kvalitete**
- **Zapažanja o načinima praćenja, provjeravanju znanja i ocjenjivanju učenika**
- **Unaprjeđivanje cjelokupnog nastavnog rada**

RODITELJSKI PRISTUP OCJENJIVANJU

